

Kiskunsági Nemzeti Park

LIFE PROJEKTÍRÁS, MEGVALÓSÍTÁS TAPASZTALATAI

Bankovics András

2018. 05.15.

IV. Természetvédelmi tréning

Budapest

Kiskunsági Nemzeti Park

3 projekt tapasztalatai

- kiemelt közösségi jelentőségű célfaj vagy élőhely

Túzok Life (2004-2008)

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Böddi Life (2013-)

Tűzok Life (2004-2008)

- Fő célkitűzésünk a hazai tűzokállomány 10%-os növekedésének elérése
- A fajvédelmi tevékenységek *Natura 2000* területeken valósulhattak meg (9 különleges madárvédelmi területen)
- A projekt összköltségvetése meghaladta az 1 milliárd Ft-ot
- A Bizottsági támogatás mértéke közel 45% volt, mely mellett a KvVM igen jelentős társfinanszírozási hányadot biztosított (40%)
- KNPI és 9 partnerszervezete

Túzok Life (2004-2008)

- Földvásárlás
- Élőhely fejlesztés
- Téli táplálék biztosítás
- Földkábelezés
- Fészekmentés
- Monitoring
- Szemléletformálás

Túzok Life (2004-2008)

Földvásárlás

- 1999 hektár 8 projektterületen (terv: 1881 ha)

Élőhely fejlesztés

- Öt mintaterületen 573 hektár szántóföld visszagyepesítése
- Lucernatelepítés összesen 268 hektáron

Túzok Life (2004-2008)

- **Téli táplálék biztosítás**

- 311 hektár 4 projekterületen
- Hó eltakarítás hómarókkal

- **Földkábelezés**

- Borsodi Mezőség 11 km
- 1400 db firefly

Túzok Life (2004-2008)

- Fészekmentés

294 fészek került elő összesen
515 tojással.

- Szemléletformálás

96 gazdálkodói és 14
vadásztársasági tájékoztató

Túzok Life (2004-2008)

- Szemléletformálás

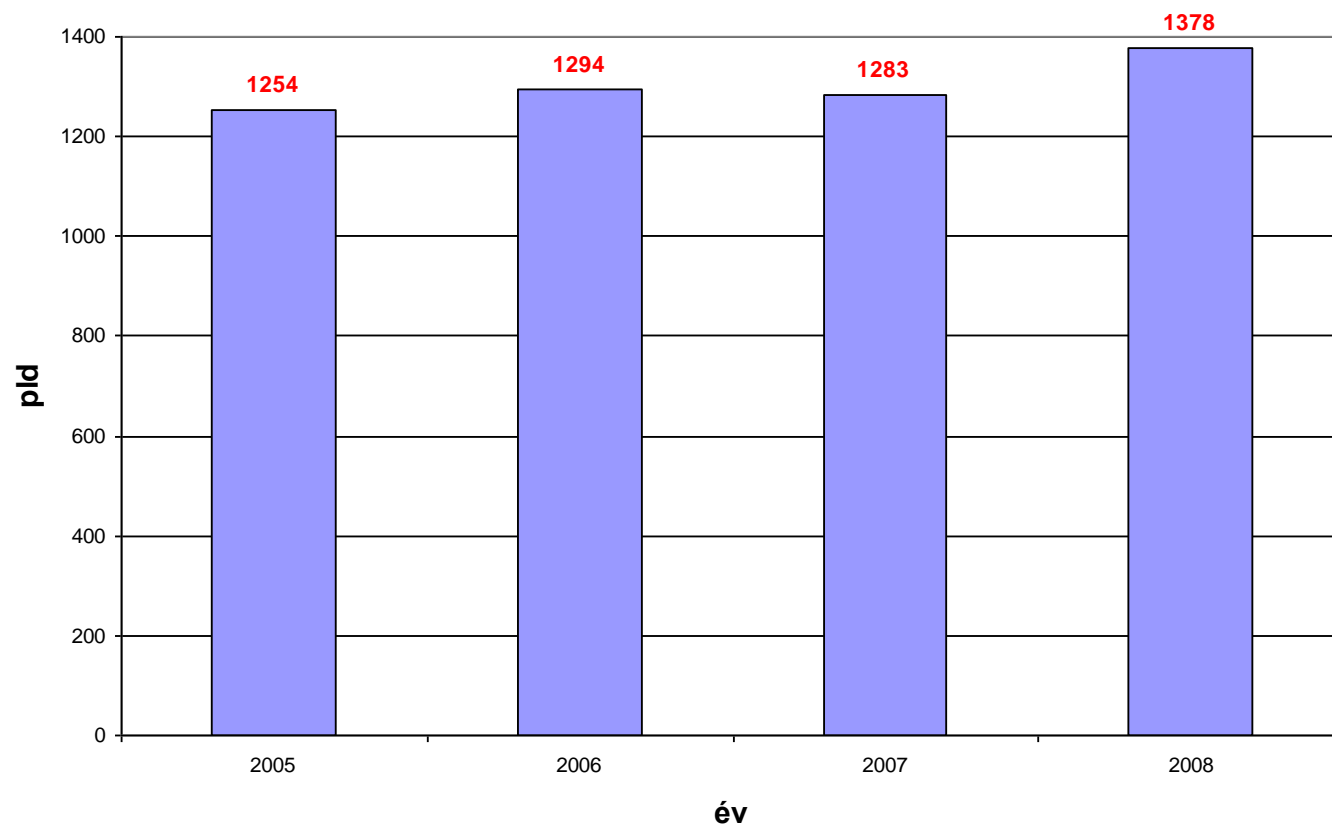

Tűzok Life (2004-2008)

- Monitoring
Szinkron 12 alkalommal

Országos tűzokszinkron adatok (2005-2008)

Tartós szegfű Life (2006-2011)

- Fő célkitűzésünk a *Dianthus diutinus* vadon élő állományainak stabilizálása legfontosabb élőhelyein.
- A fajvédelmi tevékenységek *Natura 2000* területeken valósulhattak meg (3 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési területként)
- A projekt összköltségvetése 1 630 785 Euro
- A Bizottsági támogatás mértéke 75%
- KNPI és 3 partnerszervezete

Kiskunsági Nemzeti Park

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Élőhelye: borókás, vagy galagonyás nyáras ligetekkel tagolt élő nyílt homokpusztagyepek.

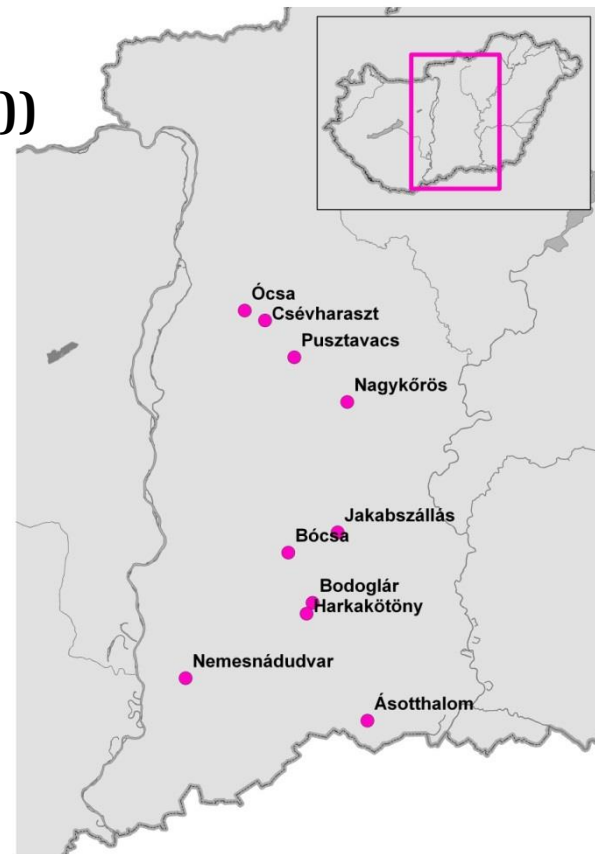
Kiskunsági Nemzeti Park

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Kizárólag a Duna-Tisza közén élő, pannon bennszülött növényfaj

Fő veszélyeztető tényezők:

- Élőhelyei szétdarabolódtak, egymástól elszigeteltek
- Inváziós fertőzöttség (selyemkóró (*Asclepias syriaca*))

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Élőhely fejlesztés

Bodoglár

- gyérítés: 27 ha;
- tarvágás és tisztás kialakítás:
17 ha

Bócsa

- 19 ha akác letermelése
és tisztás kialakítása
- utókezelés

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Inváziós növényfaj visszaszorítása

Fertőzött terület kiterjedése (ha)

Év	Bodoglár	Bócsa	Csévharaszt
2007	36,0	10,0	1,7
2008	30,0	5,5	1,4
2009	13,3	2,8	6,0
2010	11,7	4,0	2,7
2011	5,8	0,4	1,5

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Ex situ fajvédelem (Szegedi Tudományegyetem Fűvészkert)

- mintegy húszezer tő tartós szegfű felnevelése történt meg természetes állományokból gyűjtött magokból.
- Az *ex situ* módszer elsődlegesen a kis egyedszámú populációk megerősítését szolgálja a helyi állományból gyűjtött magokból felnevelt egyedeknek a megfelelő állapotú, szükséges esetben helyreállított eredeti élőhelyekre történő kiültetése révén.

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Monitoring

Terület	2007	2008	2009	2010	2011
Ásotthalom	101	103	233	228	306
Bodoglár	5 007	8 590	12 906	16 928	27 614
Bócsa	1 753	1 845	3 791	5 710	8 848
Csévharaszt TT	1 500	1 138	1 782	1 744	2 243
Csévharaszt belterület	1 769	1 353	5 803	5 900	6 672
Harkakötöny	7 255	8 483	9 036	10 080	34 159
Nagykörös, Strázsa-hegy	90	68	25	31	143
Nagykörös, Száraz-dűlő	1 046	704	988	1 196	2 290
Ócsa-Üllő katonai lőtér	508	556	1 386	1 156	2 074
Nemesnádudvar*	-	-	10 495	15 262	13 152
Pusztavacs*	-	-	15	72	66
Jakabszállás	-	-	-	-	171
Összesen:	19 029	22 840	46 460	58 307	97 738

Kiskunsági Nemzeti Park

Tartós szegfű Life (2006-2011)

Szemléletformálás

A *Tartós szegfű tanösvény* a Megyei értékleltár tagjává vált

A tartós szegfű a kiskunmajsai helyi termék védjegy emblémájává vált

Böddi Life (2013-)

-Fő célkitűzésünk a Kárpát-medence egyik legnagyobb jelentőségű időszakos szikes taván és vízgyűjtő területén az eredeti vízviszonyok és a természetes élőhelyek helyreállítása

-A fajvédelmi tevékenységek *Natura 2000* területen valósulhattak meg (kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési területként)

-A projekt összköltségvetése 7,199,323 €

- A Bizottsági támogatás mértéke 75%

-KNPI és 2 partnerszervezete

Böddi Life (2013-)

Fő veszélyeztető tényezők:

- **Kedvezőtlen vízviszonyok**
- **Természetvédelmi célú kezelés hiánya vagy nem megfelelő mértéke**

Böddi Life (2013-)

- Áthelyezésre kerül a szikes tavat átszelő csatorna 6 km-es szakasza,
- 400 hektár földterület megvásárlása
- 800 hektár terület természetvédelmi kezelése (KNPI, DUNATÁJ KA)
- A nyílt vízi felület a jelenlegi 180 hektárról várhatóan 400 hektárra nő
- A Natura 2000 nyílt szikes élőhelyek (vakszik és szikfok növényzet) 50%-os növekedése
- A szikes fészkelőközösség fajainak 10%-os állománynövekedése

Pályázatírás

- Fő célkitűzés meghatározása: nem ideális, hanem reális
„A projekt fő célkitűzése, hogy **stabilizálja a jelenleg ismert állomány 85%-át.**”
- Fő tevékenységi kör, fő akciók meghatározása:
 - Az adott faj és élőhelyeinek alapos ismerete,
 - Veszélyeztető tényezők rangsorolása
 - A természetvédelmi kezelési módszerek ismerete
 - A tevékenységek egymásra épülése

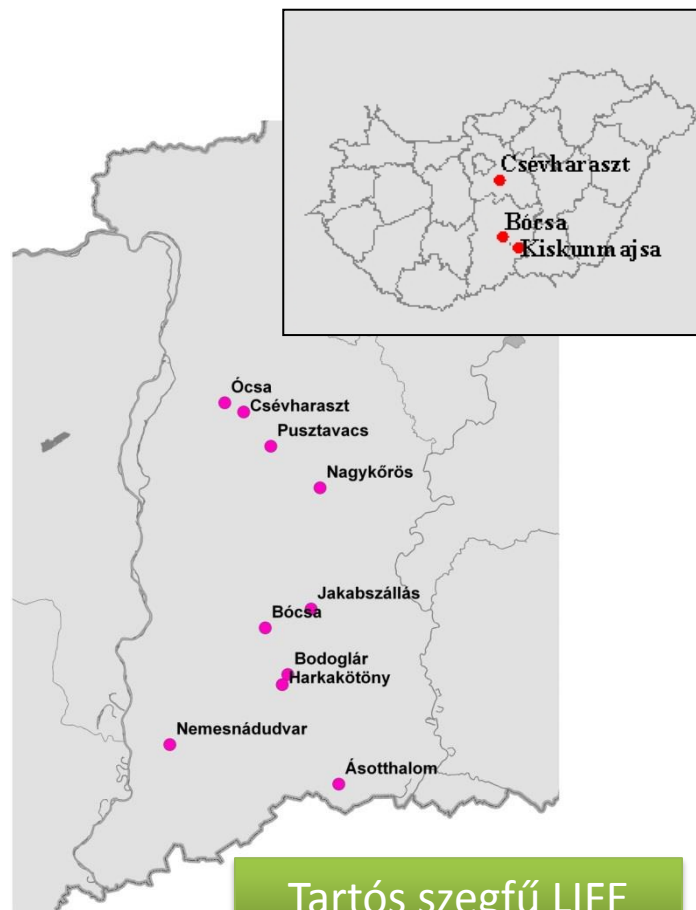
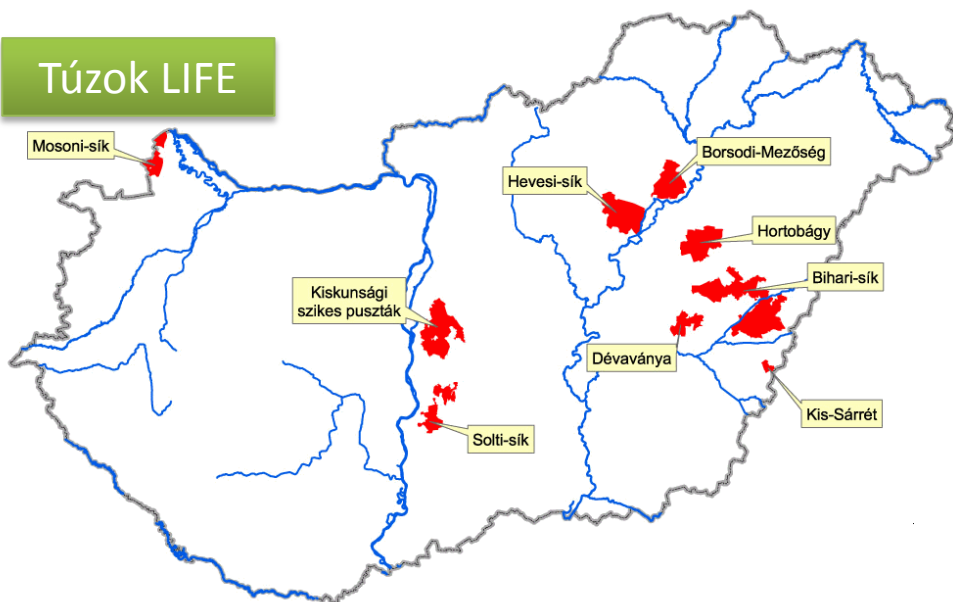

Kiskunsági Nemzeti Park

Pályázatírás

- projektterület meghatározása

Tűzok LIFE

Tartós szegfű LIFE

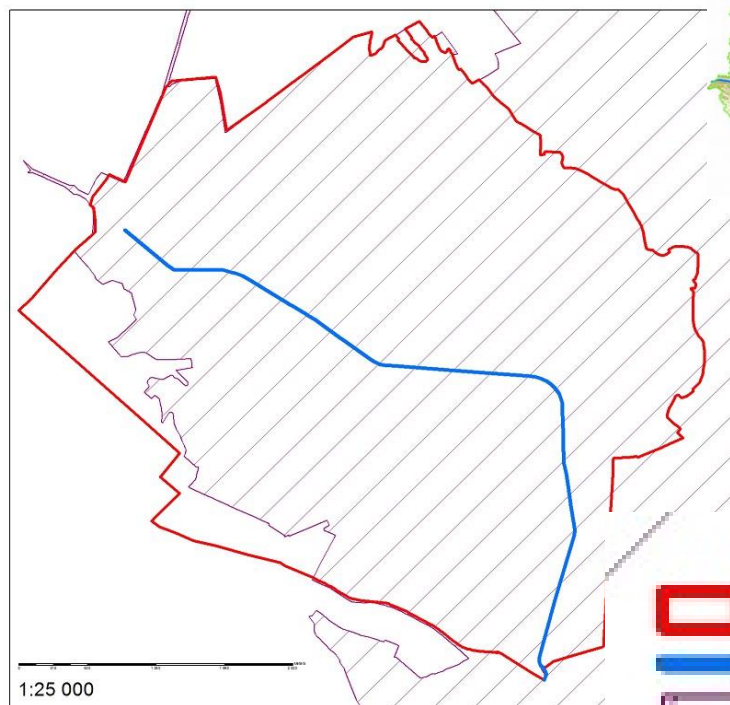

Kiskunsági Nemzeti Park

Pályázatírás

- projektterület meghatározása

Böddi LIFE

- Border of the project site
- Bisecting canal section to be eliminated
- Natura 2000 site

Pályázatírás

- **Partnerség kialakítása**

Tartós szegfű: a faj előfordulása döntött, 3 legnagyobb állomány előfordulási helye

KNPI; DINPI, Szegedi Tudományegyetem; Kiskunmajsa Város Önkormányzata,

Túzok: Több évtizedes tűzokvédelmi tapasztalat , de a projekt magasabb szinten tette lehetővé ezt a tevékenységet

MME készítette elő, KNPI adta be

Böddi Life: Természetvédelmi kezelők, helyi civil szervezetek

Pályázatírás

- A projekt megvalósíthatóságának reális értékelése elengedhetetlen (konceptió benyújtás, Minisztérium szakmai és pénzügyi támogatása)
- A projekt gyenge pontjainak (constraints and modifiers) racionális megfogalmazása, egyeztetése szükséges
- Támogató nyilatkozatok, előzetes hozzájárulások köre
- Szakmapolitikai vállalások esetén Minisztérium koordinál (Fenntartási tervek készítése, védetté nyilvánítás)

Indikátorok (hogyan fejezhetők ki a projekteredmények)

- **Természetvédelmi biológiai indikáció:**
természetvédelmi monitoring rendszer kialakítása és működtetése
- **A célkitűzés komplex megvalósításának indikációja:**
projekt akciók számszerűsíthető előrehaladása, mérföldkövek, kész termékek dokumentálása
- **Szocioökonómiai indikáció**
A társadalmi tudatosság és elfogadás kimutatása

Pályázatírás

- Az akciók előkészítéséhez szükséges tervezési, egyéb tevékenységek köre

Az ún. „A” akciók (előkészítő akciók) nem körültekintő átgondolása, ütemezése a projekt tervezett időben való megvalósítását veszélyezteti

Pályázatírás

- Földvásárlás (protokol változása, nagy, elhúzódó adminisztráció)
- Közbeszerzések köre (Költségbecsléshez hozzákalkulálni a közbeszerzési többletköltségeket; hosszadalmas és bonyolult eljárásrend, folyamatos jogszabályi változások, új elektronikus közbeszerzés 2018. április 15-től)

Pályázatírás

Költségek tervezése

- Költségvetés szétbontása sarokszámokból (összköltségvetést projekt jellege és időtartama határozza meg)
- Költségvetés tervezése külön műfaj
- Előzetes ajánlatok, előszerződés, nyilatkozatok
- Későbbi megvalósulás miatt pénzügyi felültervezés
- Likvid terv, igazodnia kell a költségvetéshez

Pályázatírás

Kérdéskörök

- a projekt bírálati szakaszában az EU Bizottsággal közvetlen, több fázisú írásbeli (esetleg szóbeli) tárgyalási sorozat
- a projektírás szerves része és ugyanolyan felelősséggel jár
- A projekt megvalósíthatóságát és a célkitűzés elérését jelentősen befolyásolhatja kimenetele
- Ha a Bizottság egy akciót nem támogat, vagy megfelel a költségvetését, akkor a vonatkozó összes megjelenési helyen módosítani szükséges (szöveges rész, mérföldkövek, termékek, ütemterv, költségtablázat). Időt igényel.

Projekt megvalósítás

- **Problémák:**
 - Jogszályi és jogértelmezési környezet gyakori változása, módosulása
 - Közbeszerzés bonyolultsága
 - Háttérintézmény (NPI) adminisztrációs többletterhei (személyi feltételek megteremtése)

Projekt megvalósítás

- **Fontos:**
 - Ismétlődő kezeléseket a LIFE nem támogatja, csak maximum a projekt időszak feléig, így ezek időbeli elhelyezése fontos és a tevékenység finanszírozásához fontos a saját forrás biztosítása a fennmaradó projektidőszakra, vagy a projekt utáni időszakra.

Projekt megvalósítás

Fontos:

Projekt (esetleges) módosítás

- Ne a projekt elején történjen
- Minél több változás ismert legyen, mire beadásra kerül
- Az ütemterv és a ktg.vetés is aktualizálva legyen
- Szöveges rész is átírássra kerüljön

Személyi feltételek már a projekt indulásakor legyenek meg.

A legfontosabb javaslatok új pályázók számára

LIFE csak részben előfinanszírozott. Az utolsó részlet kifizetése utólag történik, melyet valahonnan biztosítani szükséges. Fontos, hogy a projektben vállalt feladat /eredmény megvalósuljon, de ha kevesebből meg tudjuk valósítani spórolás keletkezik.

Két opció:

1) Javaslat a Bizottságnak (amit jellemzően elfogad) plusz eszköz beszerzésére / tevékenység megvalósítására , vagy adott tevékenység nagyobb mértékű megvalósítására, például több földet veszünk meg. vagy

2) A spórolás felhasználható az utolsó részlet „fedezeteként” hiszen ha alulkölt a projekt, akkor kisebb az utófinanszírozott uniós támogatási részlet.

Kiskunsági Nemzeti Park

A legfontosabb javaslatok új pályázók számára

- Networking, kommunikáció társprojektekkel, minisztériumi Life kapcsolattartókkal
- A külső független könyvvizsgáló a projekt elejétől kezdve auditáljon, ne csak a végső jelentésnél.
- Célszerű törekedni arra, hogy a projekt elején a társfinanszírozás és az önrész forrás felhasználása legyen nagyobb mértékű, így az itt lévő EU-s rész tud likvid alapot biztosítani, míg a pénzügyi jelentés elfogadását követően megérkezik a következő uniós részlet.

Helyiekkel való együttműködés

- A projekt végrehajtása csak a kezdeti lépés
- After Life időszak
- Önfenntartó, vagy helyi szinten működő tevékenység, a természetvédelmi kezelő iránymutatásai alapján – ideális helyzet

Kiskunsági Nemzeti Park

Köszönöm a figyelmet!

